

MARTINA

LEIEROVÁ

TOHLE MĚSTO,

TAHLE ŘEKA

HOST

MARTINA

LEIEROVÁ

TOHLE MĚSTO,

TAHLE ŘEKA

Vznik textu i vydání publikace
podpořilo Ministerstvo kultury ČR

© Martina Leierová, 2021

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2021
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-0665-1 (PDF)

ISBN 978-80-275-0666-8 (EPUB)

ISBN 978-80-275-0667-5 (MobiPocket)

*V životě člověka je jeho čas jen okamžik.
Vše, co jest tělo, je plynoucí voda,
a vše, co jest jeho duše, jen sny a páry.*

MARCUS AURELIUS

VLADIMÍR
(PRŮSVITNÝ MUŽ)

Opřela se ramenem o chladný rám dveří a chvíli poslouchala. Ticho nepřítomnosti. Nikde nikdo. Podvečer si ukrojil další kus z odpoledne, kde jinde by mohl být než doma? Měla ho úplně před očima, jak sedí v nízkém křesle u okna, mhouří oči do knihy a tiše obrací stránky, nebo možná přechází po bytě sem a tam a snaží se vzpomenout si, co to bylo před chvílí za zvuk, který jej vyrušil. Nebo co když tam třeba leží na zemi, zraněný, natahuje ruku ke dveřím a potřebuje pomoc? Má už taky svá léta, jako ona. Anna Cartierová znovu zatukala na dveře s číslicí 1. Povzdychla si a očima bezděčně tékala po čmouhách na zdi. Chtělo by to chodby vymalovat. Zmáčkla tlačítko zvonku a druhou rukou hledala v kapse bonbon. Naklonila se blíž a do milimetrové skuliny mezi rámem a dveřmi zavolala: Pane Vrána, haló, jste tam?... Nejste, zadívala se oknem na chodbě na úzký pruh dvorku. Pršelo. Je to bábel, zmatek nad zmatek, řekla polohlasně, a než se otočila, vybalila bonbon z celofánu a lačně si ho strčila do pusy.

Bůhví, kdy tohle všechno začalo. Byl suchý leden, únor a také březen, a když v půlce dubna zapršelo, zaznamenali se sousedy tmavé řápy na schodišti, nikdo je neutřel. Tehdy si všimli domovníkovy nepřítomnosti. Jak dlouho mohl být pryč? A kde je? Tu a tam na něj někdo z nich zazvonil, nikomu ale neotevřel. Cartierová všem ukazovala, že schránka se štítkem VRÁNA a samolepkou — ŽÁDNÉ REKLAMY, PROSÍM — přetéká reklamními letáky. A když se na chodbě v přízemí usadila vrstva zatvrdlého bahna, nájemníci se shodli, že takhle to dál nejde, že se musí jednat. Přijďte v úterý v sedm, rozhodla Václavková, sejdem se před domovníckým bytem, kde jinde, obešla sousedy jednoho po druhém.

Poprvé neměli předem stanovený program schůze, tak na jednu nikdo nevěděl, jak začít.

Václavková měla vlasy čerstvě naondulované od kadeřníka, tak se ujala slova: Ať každý řekne, kdy pana Vránu viděl naposledy. Všichni dál rozpačitě mlčeli. Stejně jako prodavačky v jejím obchodě, když se jich ptá, kam zmizel ten rum, také žádná neví. Musí popořadě, obrátila se k paní Cartierové a vybídla ji: Co vy?

Já pana Vránu neviděla tak šest týdnů, odpověděla Cartierová a její pes jí olízl nohu.

Šest týdnů? Tak to určitě ne! pronesl Karel Majer a kritickým pohledem sjel její rozčuchanou hlavu a ten bláznivý barevný dlouhý kabát, v němž chodila.

Jak vy byste to věděl, když tu ani nebydlíte? namítla Václavková.

Já jsem tu každou chvíli. Víte, kolik různých povolení k nástavbě potřebuju?

Tak kdo další? podívala se Václavková na Kláru. Ta stála opřená o zeď, štíhlá a nevědomě půvabná jako příliš rychle vyrostlé dítě, které je pořád ještě jednou nohou v dětství. Karel Majer z ní nespustil oči, prohlížel si její lesklé dlouhé vlasy a nechával své myšlenky proplouvat lehce otevřenými stavidly mezi skutečností a imaginací, byl to zvrácený příběh, co se mu odehrával v hlavě. Usmál se na Kláru, ale nereagovala. Karel Majer byl trpělivý a jeho sebevědomí neúspěchy nijak neutrpělo. Nikdo nemusel vědět, že se mu nedaří v podnikání ani v soukromém životě, který ho z nejrůznějších důvodů trápil. O svém budoucím úspěchu neměl sebemenší pochyby. V domě zrovna zdědil nejhezčí byt a chystá tam velkolepou půdní nástavbu, všechno bude dobré. Nejdřív to na pár let pronajme, aby si vydělal, to ale nikomu vykládat nebude.

Hm, tak kdo další? zamračila se Václavková znovu na Kláru. Iritovala ji, jako každá dívka, která by mohla chtít jejího syna Davida. Ten stál poslušně vedle matky. Je mu už osmadvacet, a žádnou svou přítelkyni jí ještě nepřivedl.

Já ho viděla, myslím, v únoru, odpověděla Klára ostýchavě.

Já jsem si jistá, že jsem s domovníkem mluvila tak před dvěma týdny, namítla Václavková. Nebyla si jistá, ale v číslech se orientovala líp než všichni ostatní dohromady. Kývla na syna. Vid', Davide, tak dva týdny, víc to nebude.

Já ho neviděl určitě měsíc, možná i víc, nesouhlasil David a matka netrpělivě sykla: Nesmysl!

Karel Majer se podíval na své velké zlaté hodinky na zápěstí a povzdychl si, aby ukázal, že na tohle vážně nemá čas. Pes paní Cartierové očichával jeho naleštěné boty a on zaúpěl: Zavolejte si k sobě toho psa, prosím vás!

Au pied, Jacques, au pied, poručila Cartierová a šoupla si bonbon do pusy. Pes si jí poslušně stoupl k noze.

Dobry den, pane spisovateli, usmála se Václavková lehkým zvednutím pravého koutku směrem ke schodišti a všichni otočili hlavy. Šimon Hilský sbíhal svižně ze schodů. Vypadal i v lehce přerostlých vlasech elegantně a mladistvě, i když mu táhlo na čtyřicet. Klára se na něj zvědavě podívala.

Dobry večer, podrbal se rozpačitě v týlu, moc se všem omlouvám za zpoždění. Co jsem zmeškal?

Vůbec nic. Snažíme se dobrat toho, kdy jsme pana Vrátu viděli naposledy, a každý ví prd, vysvětlila mu Cartierová.

No tak já to zkrátím, ano? Ať tu nejsme do rána, ozval se příkře Majer a upravil si sako. Domovník Vrána zmizel, nikdo neuklízí dům a budeme se nějak muset dostat do jeho bytu.

Mnoho falešných proroků vyšlo do světa, utrousila jako pro sebe Cartierová a rozhlédla se po sousedech.

Karel Majer se ošil, ale nereagoval na to. Podívejte se, ten byt je domovnícký, je podepsaná domovnícká smlouva, pokud Vrána neuklízí, musí za sebe najít okamžitě náhradu, tak to ve smlouvě stojí, a pokud nedělá domovníka déle než dva měsíce, nemá právo tady bydlet.

Co tedy navrhuje? zeptala se Václavková.

Musíme vyrazit dveře, abysme se podívali dovnitř, odpověděl Majer.

To nemůžete! Třeba je pan Vrána uvnitř. Mohl taky upadnout, když lezl ze sprchy, příkrčila se Cartierová.

To bysme ho už cítili, nemyslíte? řekl Majer. Víte, jak smrdí mrtvoly? odfrkl a sundal si sako.

A vy snad jo? rýpla si Cartierová. Majer ji ignoroval, pověsil sako na zábradlí a chystal se vyrazit dveře.

Počkejte. To vážně nemůžeme, takhle k někomu vtrhnout, vylomit mu dveře, zastavil ho přátelsky Hilský. A jak ty vylomené dveře zavřeme, až zjistíme, že uvnitř není?

A co teda navrhuje? povzdychl si Majer.

Asi zavolat policii.

A co jim řekneme? Že ani nevíme, jak dlouho tu domovník není, ale že si myslíme, že je nezvěstný?

No, to nejde. Počkejte, zamyslel se Hilský. Zkusil bych najít někoho, kdo by pana Vránu mohl postrádat. Má nějakou rodinu?

Tady žil odnepaměti sám, řekla Cartierová.

A neměl mimo domovnictví žádnou jinou práci?

Jezdil jako taxikář, jednou mě vezl domů, vzpomněl si David a všichni se podivili.

Ale jdi, Davide, nepleteš se? Vždyť byl kotelník, kroutila nesouhlasně hlavou Václavková.

Byl kotelník, potvrdil Majer. Znal se s mým tátou, a rodinu měl, kdysi, ale přišel o ni. Než se nastěhoval sem. Můj táta mu ten byt zařídil.

Chudák malej, kam se asi poděl? povzdechla si Cartierová a rozhlédla se po sousedech. Už to začíná, přitáhla k sobě klopý barevného kabátu.

Co jako? Co začíná? zeptalo se víc hlasů najednou.

Ale nic.

Co začíná?

Celé město se bude stydět a všichni padneme na kolena, všechno míří k zániku, vyslovovala pomalu a trochu šišlavě s bonbonem v puse Cartierová. *Jacques, qu'est-ce que tu fabriques?* sklonila se k psovi a zahrozila mu, protože se pokusil Majerovi obskákat nohu.

Jdi už do hajzlu, čokle blbej, zařval Majer vztekle a kopl nohou směrem ke zvířeti, to uskočilo. Obrátil se na Cartierovou: Ty řeči si nechte, paní, kdo to má furt poslouchat? Podíval se na dveře, rozběhl se a ramenem do nich prudce narazil. Ani se nepohnuly. Zkusil to ještě čtyřikrát a potom Václavková navrhla, že zavolá pohotovostního zámečnicka. Dorazil do deseti minut a dveře za pět vteřin a tři tisíce a bez dotazů na podivnou skupinku lidí na chodbě odemkl.

Jen co odešel, otevřela Václavková dveře, strčila hlavu dovnitř a zavolala: Haló! Je tu někdo?

Moudrost pronikavě volá na ulici, po chodbách a schodištích vydává svůj hlas, pošeptala Cartierová ke spisovateli, který jediný zůstal stát na chodbě.

Karel Majer vešel jako první, ostatní sousedé ho následovali a byli překvapeni, jak malý je Vránův byt.

A jak je tu uklizeno, chválila uznale Václavková.

Prachu je tu halda, přejela Cartierová prstem po stole. Helemese, noviny! nahnula se nad ně a vykřikla: To není možný! Že by tu nebyl už deset týdnů? vydechla, když si přečetla datum.

To nic neznamená, řekl Majer, podíval se na Kláru a prohrábl si černé vlasy. Může mít na stole staré noviny.

Tak to vidíte, deset týdnů, tūkala do novin Cartierová.

Co vidíte? zavolal do bytu z chodby Hilský.

Lednice je prázdná a mrazák taky, hlásila mu Klára.

Odpadky žádné, sundal nohu ze šlapky odpadkového koše David a víko hlasitě sklaplo, až jeho matka nadskočila úlekem: Co vyvádíš?

Po panu Vránovi nikde ani stopy, pronesla dramaticky Cartierová. Klidně pojďte dál, pane Hilský. Ten člověk se do země propad.

Šimon Hilský váhavě vešel a rozhlédl se. Nasál vůni cizího bytu. Tak takhle to končí? Tak, že člověk žije, pracuje, a jednoho dne zmizí ze svého příběhu? Místo odpočinku, který odsouval, se vytratí? Hilský nesměle přejížděl rukou hřbety knih na policích, popošel k oknu a díval se skrz tlusté mříže do dvora, který se z jeho bytu ve třetím patře jevil mnohem menší a míň zarostlý.

Nemá tu moc oblečení, jen nějaké zimní, volala Klára od skříně.

Co se mu mohlo stát? řekla zamyšleně Cartierová.

Netuším, pokrčil rameny Hilský. Prohlížel si cizí byt, gramofon a desky, stohy papírů, staromládenecké uspořádání nábytku. Byl asketa, dodal.

Václavková odpověděla, že ho možná zavraždili, že se teď všude hrozně vraždí. Majer se ušklíbl, že ho nejspíš odvezli do blázince, no kdo takhle žije, v holobytě? David říkal, že nejspíš jen někam odjel, na dovolenou třeba, že se určitě vrátí, ale matka namítla, že to je nesmysl. A Cartierovou napadlo, že se stal neviditelným. Sousedé si vyměnili pohledy.

To je divné. Nejsou tu žádné úřední listiny, výpisy z účtů, nic takového, poznamenala Václavková, když procházela šuplíky.

A kde má vlastně to auto? zarazil se David.

Auto? podivil se Majer. Jaké auto?

Žádné auto neměl, Davide, řekla Václavková.

Ale měl. Tmavě modré volvo.

O pět dnů později se auto pana Vrány našlo. Bylo zaparkované v jiné ulici, v jiné čtvrti, nezamčené, s klíčky v zapalování. Tehdy do domu dorazili dva policisté a začali se nájemníků na pana Vránu vyptávat. Překvapilo je, že o Vránovi nikdo ze sousedů téměř nic neví, ačkoli v domě bydlel tak dlouho. O návštěvě bytu pana Vrány nájemníci pomlčeli. Majer měl na starosti zrušení smlouvy a Cartierová začala přes inzerát shánět někoho na úklid domu. Hledala raději nástupkyni, neboť muži bývají nespolehliví, někam si zmizí nebo si jen tak zemřou, vypaří se, propadnou do země, stanou se neviditelnými a tak podobně. Na inzerát se ozvaly dvě zájemkyně, jedna z nich mohla nastoupit v létě, druhá mohla přijet hned. Studentka. Mimoměstská.

Kolik mu bylo let? Tenký, téměř průsvitný muž, který žil v domovníckém bytě, nešel Šimonu Hilskému z hlavy. Začal si příběh pana Vrány prohlížet jako ohořelý klacek, půjčil si jednu složku z jeho bytu a pokoušel se zahlédnout malou jiskru, která by se rozhořela. Nakonec navrhl, že všechny věci po domovníkovi schová zatím u sebe. Haldy knih, časopisů z jiné doby, desky a kazety z jiného století, stohy drobně popsaných papírů. Šimon Hilský texty pana Vrány zvědavě listoval a žasl. Potkal domovníka vlastně nesčetněkrát. Kam každý den chodil, co celé dny dělal? A jak se vůbec jmenoval křestním jménem? Vladimír, přečetl si na účtu za elektřinu.

* * *

Vládo, Vládiku, čumíš jak vrána, Vráničko, vole, kamaráde, co? řval opile Jaroslav Majer, doširoka rozpažil, jako by

chtěl obejmout nejen tenhle byt, ale i celý žlutý dům blízko Řeky, i tenhle krásný svět. Život mu tak přeje!

Venku, v držácích na oknech bytu v nejvyšším poschodí, vlají rudé vlajky země, která sem vtrhla v tancích a bez pozvání, a i když okupační vojska za těch několik let ještě nestihla zdomácnět, strach z nich je všudypřítomný.

To je tak obrovskej byt, já bych se tu asi ztratila, švitoří Marie Vránová a dodá: A jak to tu všechno voní novotou, vid', Vládo?

To smrdí ten koberec, ukáže Hela na podlahu.

Ne ne, to není koberec. To je ta protiskluzová styren-butadienová guma, kterou tam teď na druhou stranu začali dávat, aby koberce neklouzaly, vysvětlí ženám Vladimír a připálí jim cigarety.

Není vám vedro? Helo, otevři okno, zavelí Jára a Hela vyskočí a s cigaretou v puse spěchá k oknu.

No, vedro je, ale topením to nebude, zasměje se koketně Marie. Je to nejspíš z těch griotek, nebo z toho Sklepmistra?

Nebude to ten koňáček? mrkne na ni Jára.

No jo, hospodský, ten si nosí práci domů, říká Hela.

Tenhle parádní bejvák je náš, Helo! A máš ho k pětadvacetinám! haleká Jára dojatě.

Mně to pořád hlava nebere, odpoví plaše Hela.

Jára otevře další lahev, posadí se a dolije do sklenic sekt. Vránovi sedí hned naproti, všichni čtyři se tísni kolem nízkého stolku s dýhovým povrchem v dekoru třešně, chráněného chladivým sklem, a koleček obtisknutých na skle přibývá.

Tak všechno nejlepší, Helenko, přitukne Hele Vladimír.

Ať jste tady šťastní, Majerovi, přidává dojatě se zdviženou sklenicí Marie.

Hela se snaží polknout, ale nejde to, něco jako by jí uvízlo v krku. Podívá se velkým oknem na výsek tmavnoucího nebe, po kterém se táhnou modročerné skvrny jako modřiny. Poposedne si.

Ten výhled, ten je vážně nádhernej, až na ty rudý vlajky teda, na ty se nedá dívat, podotkne Vladimír.

Jéžiš, nemel. Víš, na co už se nedá dívat? Na tohle, Helo, řekne Jára a ukáže na sklo na stole. Helenka vyskočí a z kuchyně přináší navlhčený hadřík, kterým ze skla setře různě velká kolečka od sklenic. Odbíhá vysypat zelený broušený popelník a přináší další talíř chlebičků. Jsou s humrovou pomazánkou, ozdobené kouskem citronu.

Hele, Vláďo, Vládičku, Vráníčko, a tohles taky ještě neviděl, zvedne Jára Vladimírovi k očím lahev s alkoholem, ve kterém pluje mrtvý had.

Jéžiš, dej to pryč! zaječí Marie a rozesměje se. Hadů se bojí.

Dej to sem, Vláďa tají dech.

Můžu ještě jednou? zeptá se Marie, bere klíček a znovu natáhne hrací strojek na druhé lahvi, která hraje a u toho se na jejím dně točí drobná baletka. Něco takovýho... nikdy jsme nic takovýho, vid', Vláďo, neviděli. Marie pozoruje baletku a Vladimír zkoumá skrz sklo lahve naloženého hada.

To ne, to jsme fakt neviděli. Tam prodávaj všechno, na co si vzpomeneš, vid'? říká Vladimír.

To jo, maj tam úplně všechno, Západáci, potvrdí Jára.

Jára s Helou si před rokem zažádali o výjezdní doložku, a protože se Jára uměl otáčet, schválila mu ji komunistická strana i uliční výbor. Jára ví, že se na něj ptali sousedů jeho

matky, u které tehdy bydleli, ale mezi jeho štamgasty patřila řada komunistů, a hlavně jeden ze zvláštního oddělení velkého stavebního podniku, které bylo chabě utajenou pobočkou Státní bezpečnosti. Peněz měl Jára dost. Hela byla vyučená salátka, něco jako expertka na studenou kuchyni, říkal Jára. Pracovala jako číšnice v hospodě, kde byl Jára vedoucím. Chodili tam nejen komunisti, ale i hodně takzvaných prasat neboli cizinců, proto měl Jára tolik peněz.

S povolením vycestovat a s ohromným obnosem tří stovek marek vyrazili začátkem července do Západního města. Na cestu si naplnili dva kanystry levným místním benzínem a dali je do kufru svého starého auta. Vzali si s sebou spoustu paštik, kyselé okurky, lančmít i několik konzerv s vepřovým ve vlastní šťávě, aby zase zbytečně neutráceli. Váhali, jestli se mají vrátit domů? napadne Marii, když o všem, co na Západě zažili, vyprávějí. Nikdy by se jich nezeptala, to ne, a oni by to stejně nepřiznali. Ale vrátili se, určitě i kvůli tomuhle bytu, který jim sehnal Járův známý. Vláda se často v duchu diví, jak doba Járovi přeje, vždyť byl z nich dvou vždycky pomalejší, opisoval od Vladimíra na základce od první třídy až do osmičky.

Hela jim ukazuje nový kazeťák s oranžovými tlačítky, růžový fén na vlasy, pěnu do koupele s vůní zeleného jablka a devět kazet v jednom balení.

Jedna je pro vás, tak si ji vemte, jednou budete mít určitě vlastní kazeťák, říká Hela povzbudivě.

No, to nám asi nehrozí, povzdychne si Marie a bere kazetu do své drobné ruky. Dodá směrem k Hele: Dík, no jo, tvůj muž v tom umí chodit. Vláda se na Marii překvapeně podívá. Oba nedávno dostudovali a hlavně, o tom svinstvu

tam venku si Marie, stejně jako Vladimír, snad myslí totéž. On v tom chodit neumí, protože nechce. Vždyť tyhle světy, svět výhod a svět čistého svědomí, se v téhle divné době vůbec nepotkávají, jsou neslučitelné. Vláda vidí svůj život s Marií před sebou jako poslounnost morálně bezúhonných rozhodnutí, jako život tajné svobody, která je a bude jejich zbraní proti komunistům. Stačily ty marxisticko-komunistické žvásty, kterými byla prošpikovaná celá vysoká škola a které tehdy společně odrecitovali u zkoušek.

Máš krásný šaty, řekne Marie a Jára se rozchechtá. Spustí: To teda jo, z luxusního obchodu. Hela je tam viděla, ani nebyly moc drahý, a jde si je jako vyzkoušet do kabinky, nakrucuje se v nich a prodavačky na nás něco německy, my krčíme ramenama, říkáme Niks, niks, jakože jim nerozumíme. A ty prodavačky blbě čuměj, tak říkám Hele, ať si pospíší. Zaplatíme a Hela prej: Járo, víš, co je mi divný? Že všude jsou tu jen pyžama a noční košile, rozesměje se Jára. Jeho smích zní jako kašel a často do kašle přechází, jen co dokašle, potáhne z cigarety.

Ne! vykřikne Marie. Takže tyhle krásný šaty ze Západu jsou vlastně noční košile, jo?

Hela kývne, skloní hlavu, jako by se chtěla schovat za svoji blondátou loknu, která jí padá do očí.

Hele, a je pravda, že čím víc kazet do magnetáku koupíš, tím je to levnější? ptá se Vláda.

Jára přikyvuje, že to jo, to je pravda, že ty kazety stojí míň, když jich koupíš třeba deset. Tam maj tolik ovoce a zeleniny, žes to v životě neviděl, říká Jára.

Ne jako tady, nikde nic, jen prázdný regály, postěžuje si Vláda.

Ale je tam prý neskutečně draho, upozorní Marie, které slovo cizina voní po švestkách v koňaku.

To jo. Všechno je tam drahý, souhlasí Jára.

Svět bez front, vzduch bez olova. Jiné uspořádání věcí a lidí, pomyslí si Vladimír. Odlišný život v zemích odlišných slovníků.

Ale jak si pak vybereš třeba rohlík, když jich máš pět druhů? ptá se Marie. Tady máš jeden rohlík, jedno máslo, jeden gothaj. Tam je všeho až moc, ne? Já bych si snad ani nemohla vybrat.

Ale mohla, řekne Vladimír.

A čím toho koupíš víc, tím je to levnější. Čím víc kazet, tím jsou levnější, zopakuje Jára. Nedává to ani jemu smysl.

Je tam skoro všechno úžasný. Ale Západáci jsou teda trochu pitomí, říká Hela.

Marie dochází k závěru, že místní lidé sice nejsou bohatí jako Západáci, ani tak pitomí, ale jsou šikovní a dělají dobře spoustu věcí.

Třeba dobře udávaj, dodá Vladimír a všichni tři rozpačtě ztichnou.

Nech toho, sykne varovně Marie.

Vždyť je to pravda! ohradí se alkoholem posílený Vláša a postaví se. Ať chcípnu komunisti! zařve.

Helo, zavři to okno, houkne Jára a Hela spěchá k oknu.

Co když poslouchá nějaký fízl, vid'? Úctyhodný soused v klobouku, přátelská paní o patro níž, zasměje se Vladimír.

Kecáš blbosti, nech toho, napomene ho ostře Jára a strhne Vladimíra zpátky do křesla.

Marie se na něj přísně podívá a on ucítí tíhu jejího pohledu jako facku na svojí tváři.

Koukej na to, jak lehce se nám rozpadá pospolitost lidí. Stačilo, když cizí tanky zničily čerstvý výhonky svobody, a všechno svěží a čistý nestihlo vykvést, začalo to rovnou tlít. Vypařila se soudržnost lidí, důvěra, od té doby to tu smrdí.

Nech toho, vole, o všechno přijdeš, nebuď blbej, varuje ho Jára a napije se.

No jistě. Jakýkoli odchylce od připosranosti se teď říká nebuď blbej, zachechtá se Vladimír. A ještě mi porad', že opatrnosti není nikdy dost nebo kdo nekrade, okrádá rodinu.

Marie omluvně koktá, že přebrali, že radši půjdou a stejně jim prý jede za chvíli noční tramvaj. Než dojdou ke dveřím, stihne dvakrát pochválit byt a chlebičky. Venku se rozmrzele zabalí do kabátu a odmítá s Vladimírem mluvit.

Marie... obejme ji Vladimír kolem ramen, ale ona jeho ruku setřese. Maruško... nebudeme přece předstírat, že je Jára úspěšnej!

Marie mlčí celou cestu tramvají.

Jára je úspěšnej, podivej se na nás, my nemáme vůbec nic, řekne před bytem své matky, kde s Vladimírem bydlí.

Jak nic nemáme? Já ztratil naději, ale důstojnost ne. A někdo jinej ztratil důstojnost, ale má naději, že se v tom naučí chodit.

Já chci mít taky normální život, jako oni, zavzlyká tiše Marie.

Oni ale nemaj normální život, vzdychne Vladimír.

* * *

Všech šest se jich naskládalo do Járova nového auta, které si koupil před rokem za bony v tuzexu.

Kdyby jeli policajti, holky, koukejte se schovat na zem, dostali bysme pokutu jak hrom. Je nás tu jak psů.

Jedou na Járovu chalupu. Je to bývalá hospoda, kterou zabavil stát, když majitelé emigrovali. Stojí poblíž rybníka v malé vesnici a potřebuje spoustu oprav. Vladimírovi jde každá manuální práce a slíbil, že Járovi pomůže postavit v obýváku krb. Marie s Helou vaří, vyprávějí si a starají se o dcery, každý pár má jednu. V kuchyni je živo.

Ženská pusa nemá nikdy dovolenou, vid', Helo, popichuje Jára.

Blbec, řekne tiše Hela.

Večer krb stojí a Vladimír posedává.

Vláďo, že ty furt učíš? Vždyť ty seš tak šikovnej, no že se tím neživíš, člověče, to byste měli peněz jako šlupek, pokouší se o pochvalu Hela.

Stačilo by, kdyby neodmítal všechny nabídky, co dostává jako učitel. Už dávno mohl být zástupce ředitele, to víš, chlap ve školství, toho si každý hýčká, přidá se Marie.

Zítřka to ještě obložím kamenem, bude to pěkný, pokyvuje spokojeně Vláška, jako by nic z toho neslyšel.

Jára má návrh. Má teď prý konexe jako nikdy předtím, a může jim zařídit výjezdní doložku, s dcerou je teda určitě nepustí, tu by museli nechat u matky, ale oni dva můžou jet třeba k moři. Marie se zasněně usmívala a Vláška zkoumal vzor na jejích šatech. Pak si Jára vzpomněl, že pod nimi v domě ve Městě je prázdný krásný byt.

Dalo by se to nějak zařídit, aby byl váš, řekl a Marii zasvítily oči.

Vladimír se ošil a Marie se zeptala přímo: A co by za to po nás chtěli?

Jarda mávl velkoryse rukou: Nic. Vůbec nic. Teď určitě nic, ale někdy časem možná, museli by se revanšovat, tak to chodí, snad nejsou tak naivní.

Marie s Vladimírem si vyměnili dlouhý pohled. Mlčeli a přitom se dohadovali beze slov. Marie se pohledem ptala: Co ty na to? Vladimír těkal očima, říkal: Nemůžu, asi ne. Marie vyslala pohledem: Vladimíre! Prosím tě, zvaž to! Odpověděl starostlivě: Nedá se jim věřit. Marii ztmavly oči. Bydlíme v malém bytě mojí matky! četl výčitku v jejím pohledu. Takže to ani nezkusíme? zamračila se Marie. Pojďme na skok ven, navrhl Vladimír. Stáli sami na dvoře, přesto raději šeptal: Vždyť odmítnout takový nabídky je náš kousek svobody v tomhle šíleném zarudlým světě. Marie si ho prohlížela jako cizího. Vždyť takový odmítnutí je lepší než chalupa, než výjezdní doložka. Tohle odmítnutí... Toho se nevzdám, nemůžu.

Marie se prudce otočila a vešla dovnitř. Vladimír ji následoval.

Je tu ještě jeden byt v přízemí, řekl Jára, když viděl, že se neshodli. Za ten byt po vás nikdo nic nechtěl. Zamřížovaná klec. A člověk by musel dělat domovníka.

A jak velký je ten v přízemí? zeptala se Marie.

Jeden pokoj.

Tak to ne, to by nám už nestačilo, řekl Vladimír.

Vláďo, zajdem na pivko, co? Zvu tě.

Když muži odešli, vyndala Marie z tašky modré kytíčkové šaty vlastní výroby. Vždycky si na sebe něco ráda ušila, a teď to občas i prodávala. Hele padly.

Ty šaty si koupim, ať se Jára třeba vztekne.

To budu ráda, slušej ti.

Když si Hela šaty svlékala, Marie si všimla podlitin na jejích zádech a vyjekla: Jéžiš, s kym ses prala, prosim tě? Hela se podívala stranou a rychle se oblékla.

Otevřely si víno a Hela si zapálila.

Kam ty roky s Járou utíkaji, to mi řekni, kroutila hlavou.

V duchu přemýšlela, že se snad ty roky vypařily, ale nezmizelo všechno, něco zůstalo, něco dostalo jasnější obrysy, zažralo se to do kůže, zanechalo to bolestnou a hlubokou stopu na zádech a hlavně pod hrudním košem. Nic z toho není vidět na první pohled. Ale o tom přece nebudou mluvit, nebudou si kazit večer.

Kolik ti dám za ty šaty? zeptala se Hela.

Marie netušila, a Hela nabídla dvě stovky.

Neblázní, stovka stačí.

Na, tumáš. Ty jsem mu čmajzla, ani si toho nevšiml. Víš, Jára si teď skoro všechny peníze schovává. Něco ti řeknu. On je tak blbej, že schoval padesát tisíc do starý lahve od vína, s takovým tím proutěným spodkem.

Padesát tisíc? říká překvapeně Marie. Kde je vzal?

Vydělal. Tak těch padesát táců dal do lahve a tu lahev dal do skříně.

Za to by bylo auto, hlesne Marie.

To jo, až na to, že jsem tu lahev vyhodila.

Cože?!

On musel tu skříň kontrolovat každej den. Takže jednou příběh do kuchyně a řval, že tam ta lahev není. No ten amok, co ho chytil, myslela jsem, že mě zabije nebo že ho klepne. Tak na něj řvu, co blázníš kvůli blbě lahvi, dneska jsem ji

vyhodila. A on ječel, že jsem tak blbá, že jsem vyhodila padesát tisíc! Zrovna vyvezli popelnice, tak jsme museli jet na skládku a tu lahev jsme tam půl dne hledali. V odpadcích. No hnus.

A našli jste ji?

Ale houby, nenašli jsme nic. No, proto mám ty šrámy na zádech, normálně mě seřezal páskem. A ty peníze mi strhává. Z výplaty, z peněz na jídlo, z peněz na nájem, na oblečení... Hela se začne hystericky smát: Já mu vyhodila padesát táců!

Marie se smutně usměje: Já padesát tisíc nikdy neviděla pohromadě. My zas žijem od výplaty k výplatě. Všude je něco.

Šly spát až po půlnoci. Marii kolem druhé vzbudil lomoz v chodbě, a když vylezla z postele, uviděla Járu, jak se potácí po kuchyni.

No, vy jste se teda zřídili.

Jára žuchl do křesla a okamžitě usnul.

Vláďo? zavolala Marie do chodby, ale neodpověděl. Prošla celou chalupu, Vladimír nikde nebyl. Zalomcovala Járovi ramenem. Kde je Vláška, Járo, slyšíš? Byl úplně namol a Marii odháněl rukou jako dotěrný hmyz. Ona si povzdychla, přehodila si přes noční košili svetr a otevřela dveře do dvora. Já se z toho zblázním, teď ho mám jít hledat, nebo co?

Počkej, ozvalo se za ní. Já pudu s tebou, dyť by ses ztratila, řekla Hela.

Šly noční tmou směrem k hospodě mlčky, každá zahloubaná do svých myšlenek. Mariinu naštvanost brzy nahradil strach. Přeshly náves a vyhoupla se před nimi hospoda. Všechna okna byla zhasnutá, nikde nikdo.

Vláďo! zaječela Marie.

Najednou zaslechyly tiché zasténání. Vyměnily si pohled, ano, slyšely to obě.

Marie se vrhla do vysoké trávy, pročesávala ji rukama, až konečně nahmatala paži, rameno, horkou tvář, Vláda sykl bolestí. Co tady vyvádíš? Zbláznil ses? Ty ses teda zřídil, spílala mu Marie. Proboha, co se stalo? Vždyť je polomrtvej! obrátila se k Hele.

Vladimír řekl jako s plnými ústy: Mavie, nebvázni.

Byli to nějací chlapi z hospody, vysvětloval ráno u snídaně Jára. Počkali před hospodou a Vládu zmlátili. Vladimír nejspíš kývl.

A co jim udělal? vyšetřovala Marie.

Nic.

Nelži.

Seděli vedle sebe jak malí kluci, ale Marie to s dětmi uměla, učila na prvním stupni. Po krátkém vypytování Jára přiznal: Já se jim nedivím. Vladimír jim nadával do prasat, do komunistickéjch hajzlů. Co asi čekal, když někomu nadává, že je pohůnek systému, estébácká svině? Vladimír se na Járu překvapeně podíval.

To snad není možný, vykřikla Marie a mrskla o stůl lemovým obkladem, který doteď přikládala Vladimírovi na šrámy. Oba muže nedůvěřivě pozorovala. Neušlo jí, že na tom něco nesedí.

Když dorazili domů, spustila. Už ses úplně zbláznil? Za takový řeči půjdeš do vězení! Takový věci vyřvávat v hospodě! Oba nás vyhodí z práce, a ani nechci domýšlet, co by bylo s malou, křičela hystericky Marie.

Já to nevyřvával v hospodě.

Tak aspoň nelži!

Já nelžu.

A proč tě teda zmlátili?

Jára mě zmlátil.

Cože? Proč jako?

Já to řek Járovi, bylo to o něm, přiznal Vladimír skoro omluvně.

Marie se dívala skrz něj, jako by ho nevnímala. Po chvíli zašeptala: Já už na to nemám sílu. Opravdu ne. Já chci normální život.

* * *

Za pár týdnů sbalila Marie Vladimírovy věci do dvou kufrů a postavila je k překližkovým dveřím bytu svojí matky. Měla připravený menší proslov, ale Vladimír o něj nestál. Objala ho a pár nezbytných slov mu pošeptala do ucha.

Bydlel nějaký čas na dělnické ubytovně, v pokoji s dalšími čtyřmi muži, ani si nestihl vybalit kufry, a Marie začala chodit s tělocvikářem. Pro Vladimíra se stal každý den překážkou. Pochyby. Začaly ho zmáhat pochyby. Jednou, o velké přestávce, si tělocvikáře podal, hádali se a nakonec se začali prát. Tuhle bitvu Vladimír vyhrál. Vyhodili ho ale ze školy a on začal chodit za Jaroslavem do práce, do hospody, kde se vždycky zpil do němoty. Potom jednou přespal v plesním zamřížovaném domovníckém bytě, brzo se do něj nastěhoval.

Vladimír uklízel a poctivě vytíral chodby. Pomalu mu došlo, že na učení nemá sílu. Později si uvědomil, že učit nechce. Začal vedle uklízení ještě topit v blízké kotelně. Hela k němu tu a tam zašla a přinesla mu něco k jídlu. Její příběh

se pro Vladimíra začal posouvat ve skocích. Byla rozhodnutá Járu definitivně opustit. Potom onemocněla a strávila nějakou dobu v nemocnici. Snad zápal plic. Chtěla rozvod. Už určitě, i kdyby nevím co, říkala. Takhle se to táhlo leta. A potom otěhotněla. Rozhodli se nejít na potrat jako už tolikrát předtím a pořídit dceři sourozence. Na stará kolena, vždyť už mi je šestatřicet! říkala Hela. Rozvod se odsunul. Na neurčito. Narození syna bylo velkou událostí. Máme kluka jako buka! slavil Jára. Jmenuje se Karel!

* * *

Někdy roky utíkají jako voda, kterou někdo nenápadně, po troškách vypouští z vany. Vladimír měl pocit, že za poslední dekády neušel ani krok. Hela se za ním občas stavila, a tak se dozvěděl, že Marii zemřela matka. Měli s tělocvikářem a třemi dětmi byt konečně jen pro sebe. Marie ho celý přestavěla, vymalovala každou místnost jinou barvou. Pocítila svobodu.

Za několik let do země zamířila skutečná, velkoplošná svoboda. Kdo by kdy věřil, že okupanti odtáhnou a komunisti zalezou, radoval se v kotelně dojatě Vladimír. Marie učila pořád na stejné škole, komunistický ředitel se vyměnil za jiného, učitelky zůstaly stejné. Některé údaje z výuky zmizely a nahradily je jiné, ale děti byly pořád sobě podobné, uječnené a trochu nechápavé, a podle Marie teď navíc sobecké.

Jára koupil dvě hospody v centru Města, ale Hela už u něj nepracovala. Dostala invalidní důchod, protože její zdraví začalo vyprchávat. Přežívala, a Marii se zatím otevřel svět. Severně od Města, u velikého jezera, si s tělocvikářem koupili na hypotéku chalupu. Byla v hrozném stavu, chvilku